

3. Кусько К. Я. Когнітивно-дискурсні концепти та стратегії іншомовної дидактики / К. Я. Кусько // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 11. – Кн. 1. – К. : Вид. дім Дм. Бураго, 2004. – С. 246–250.
4. Мірошниченко Е. В. Навчання професійної лексики студентів-економістів під час усно-мовленнєвого спілкування в непрофесійних сферах комунікації : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Е. В. Мірошниченко. – К., 1996. – 23 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. – Вид. 2-ге випр. і переробл. / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
6. Нагорний Я. В. Формування лексичних навичок іншомовного професійно орієнтованого мовлення студентів в умовах педагогічного ВНЗ [Електронний ресурс] / Я. В. Нагорний. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/peddysk/2009_6/nagorny.p
7. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению / Е. И. Пассов. – М. : Рус. яз., 1989. – 222 с.
8. Прокопенко Л. І. Комплекс вправ зі збагачення фахового фразеологічного словника студентів / Л. І. Прокопенко // Вісн. ЛНУ ім. Т. Шевченка. – 2011. – № 15 (226). – Ч. III. – С. 84–88.
9. Рахманов И. В. Обучение устной речи на иностранном языке / И. В. Рахманов. – М. : [б. и.], 1980. – 120 с.

Заблочкая Любовь. Методические аспекты обучения иноязычной профессиональной лексики студентов специальности «Туризм». В статье предпринята попытка рассмотреть актуальность проблемы обучения иноязычной профессиональной лексики, определить особенности профессиональной терминологии и специфику ее введения в процесс обучения английскому языку студентов по специальности «Туризм», обосновать методические аспекты процесса обучения профессиональной лексики английского языка студентов. Определено, что в зависимости от этапов работы по изучению иноязычной профессиональной лексики используются соответствующие типы упражнений, которые обеспечивают непрерывное привитие навыков общения, формирование и усовершенствование умений профессионально-направленного общения.

Ключевые слова: иноязычная профессиональная лексика, обучение английскому языку, методические аспекты обучения, этапы, типы упражнений

Zablotska Liubov. The Methodological Aspects of Teaching a Foreign Language Professional Vocabulary Students of Specialty «Tourism». The attempt to consider the relevance of learning the foreign language professional vocabulary, to describe the features of professional terminology and the specificity of its implementation into the process of learning English by the students, majoring in «Tourism», to justify the methodological aspects of learning professional vocabulary of English students is done in the article. It is shown that, depending on the stages of foreign language professional vocabulary training the relevant types of exercises are used, which provide continuous inculcating skills, professionally-directed speech development and its improvement.

Key words: foreign language professional vocabulary, English language training, methodological aspects of learning, stages, types of exercises

Стаття надійшла до редколегії
03.03.2013 р.

УДК 378.371

Оксана Ісаєва

Терміни медицини як основа культури й комунікації майбутніх фахівців

У статті розглянуто проблему навчання студентів-медиків основних культурних норм у процесі викладання англійської мови. Тому актуальним вважається дослідження міжкультурної комунікації мови медицини, що передбачає вивчення культури як основи комунікації, оскільки саме вона є окремим вагомим надбанням людських відносин. Під час вивчення англійської мови (за фаховим спрямуванням) важливу роль відіграють греко-латинські терміни і їх компоненти як інтегральна складова частина культури й комунікації та основа міжкультурної комунікації мовного змісту, що досягається за допомогою термінів, термінотворчих елементів та термінологічних компонентів і вважається однією з найважливіших ознак культури мови. Полісемія є найбільш суперечливою із характеристик спеціальної лексики, зокрема термінології, тобто частини лінгвістичного фонду, яка стрімко зростає. Точність і лаконічність мовлення студентів-медиків досягається вмінням узго-

дити знання практичного матеріалу зі знаннями мови, а саме вибрати найточнішу для певної ситуації відповідь чи пояснення. Фатична комунікація між лікарем і пацієнтом – це процес регулювання відносин між ними і слугує для налагодження контакту. Культура і комунікація тісно переплітаються, а процес термінотворення – це інтернаціональне надбання наукового, культурного й історичного характеру. Тому культура мовлення спеціаліста-медика поступово має набувати фахового змісту як важливий складник професійного росту й практичного успіху.

Ключові слова: культура, комунікація, термін, термінологія, міжкультурна комунікація, студенти-медики, іноземна мова (за фаховим спрямуванням), мова медицини.

Постановка наукової проблеми та її значення. В сучасних умовах розвитку інтеграційних процесів глобалізації та зростання ролі англійської мови щодо вдосконалення міжнародного спілкування надзвичайно актуальним вважається дослідження міжкультурної комунікації мови медицини, тобто медичного дискурсу та його терміносистеми. На стан культури мови всього суспільства впливає мовна поведінка кожної людини, що потребує постійної уваги до власної мови й систематичного її вдосконалення. А для лікаря це завдання набуває ще більшої ваги, оскільки його вважають високоосвіченою особистістю, яка своїм прикладом впливає на оточення, тобто своїх колег, молодший і середній медичний персонал, пацієнтів та їх родичів. Тому кожен лікар і допоміжний медичний персонал мають володіти взірцевою мовою культурологічного характеру, дотримуватися ustalених літературних норм і тим самим намагатися пропагувати чистоту мови як ознаку високої культури спілкування. Сьогодні поширення міжнародних контактів і вивчення іноземних мов зумовлюють інтерес до міжкультурної комунікації наукової та практичної галузі медицини, оскільки ця галузь переживає динамічний розвиток щодо забезпечення високого рівня доступності та якості медичного обслуговування як в Україні, так і в усьому світі.

Водночас постає потреба визначення саме сутності міжкультурної комунікації, формулювання її базових принципів та аспектів щодо вивчення іноземної мови (за фаховим спрямуванням) у вищих медичних навчальних закладах України і з педагогічного, і з лінгвістичного погляду, оскільки кінцевою метою майбутніх спеціалістів є досягнення взаєморозуміння та налагодження контактів між людьми, які належать до різних національних і культурних спільнот. Вважаємо, що навчання студентів іноземної мови в медичному ВНЗ буде більш ефективним, якщо теоретичну основу складатиме особистісно-орієнтований підхід, а міжкультурну комунікацію розглядатимемо як засіб виявлення та дослідження специфіки вербального і невербального спілкування представників різних національних та лінгвокультурних спільнот. Отже, вивчаючи іноземну мову (за фаховим спрямуванням), слід брати до уваги кінцеві цілі дисципліни, які встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом, є основою для побудови змісту навчальної дисципліни й мають реалізовуватися на кожному практичному занятті у вигляді певних умінь, дій та цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення предмета:

- *інтерпретувати зміст оригінальної медичної літератури іноземною мовою;*
- *демонструвати вміння спілкуватися іноземною мовою в усній та письмовій формах.*

Щоб зrealізувати кінцеві цілі дисципліни, потрібно виокремити певні аспекти термінотворення та його вплив на міжкультурну комунікацію, основою якої є культурологічний, лінгвістичний, етичний, соціально-комунікативний, психологічний і професійно-прикладний аспекти. Культурологічний аспект – ключовий у процесі вивчення іноземної мови як основи міжкультурної медичної комунікації, де першорядну роль відіграє контакт, тобто «спілкування», монолог, діалог або полілог культур, що відбувається за допомогою функціонування мовних засобів – термінів – для досягнення комунікативної мети. Отже, культура охоплює весь спектр людських надбань в історичному й культурному розвитку цивілізації, а також відіграє важливу роль у термінотворенні як важливого науковому спадку.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Слід зазначити, що слово *термінологія* вперше вжив у 1786 р. Ц. Шютц – професор Ієнського університету в Німеччині. Походить воно від латинського *terminus* та старогрецького *logos*, а 1801 р. це слово з'явилося в англійській та французькій мовах [7]. Отже сучасна медична термінологія – це результат багатовікового розвитку та надбання медичної науки, який охоплює значну частину загальних за мовним походженням лексичних й словотвірних одиниць, навіть структурних моделей, завдячуючи двом класичним мовам античного світу – давньогрецькій та латинській.

Вважаємо важливою і поділяємо думку Е. Т. Холла, який, вивчаючи саме знакову теорію спілкування, стверджував, що культура – це комунікація, а комунікація – це культура [11]. Слід зазначити, що, розвиваючи ідеї про взаємозв'язок культури та комунікації, Е. Т. Холл запропонував вивчати культуру як основу комунікації, оскільки саме вона вважається окремим вагомим надбанням людських відносин. Погоджуємося з твердженням лінгвіста і вважаємо, що культурне мовлення – це невід'ємна складова і важлива передумова професійного успіху та фахового росту майбутніх медиків. Тому культуру загалом й культуру мовлення фахівця медичного профілю зокрема визначає досконале володіння професійними знаковими нормами в процесі мовленнєвої діяльності й поведінки, тобто культура і комунікація – невід'ємні складники у процесі вивчення англійської мови (за професійним спрямуванням).

Цікавою є думка науковця Г. П. Грайса, яка на сьогодні залишається актуальною для студентів-медиків: «Висловлюйтеся відповідно до вимог, визначеної мети або напряму бесіди чи розмови, у якій ви берете участь» [10, с. 45], тобто дотримуючись таких постулатів: 1) *кількості* (намагайтеся зробити своє повідомлення настільки інформативним, наскільки цього потребує мета спілкування, але не більше); 2) *якості* (не кажіть неправди або того, для чого вам бракує достатньої кількості доказів, фактів); 3) *релевантності* (не відволікайтеся від теми); 4) *способу дії* (уникайте двозначності, висловлюйтеся зрозуміло й стисло) [10, с. 45], де комунікативна компетенція набуває стратегічної функції, тобто отримує здатність будувати мовлення й керувати ним, а саме бути ввічливим, коректним і толерантним, і базується на принципі спільної взаємодії.

Слід зазначити, що саме точність і лаконічність мовлення студентів-медиків досягається вмінням узгодити знання практичного матеріалу із знаннями мови, тобто вибрати найточнішу для певної ситуації відповідь чи пояснення. Точність мови – це відповідність мовного змісту предметно-мовній дійсності, реальним особам та системі понять, що досягається за допомогою термінів, термінотворчих елементів та термінологічних компонентів і вважається однією з найважливіших ознак культури мови.

Оригінальний підхід окреслює дослідниця О. С. Іссерс щодо типології основних комунікативних стратегій, вирізняючи найбільш значимі та допоміжні, що сприяють ефективному веденню діалогічного мовлення як розвитку основних культурологічних навичок студентів медичного профілю. Основною стратегією виступає *семантична* (когнітивна), наприклад: дискредитація партнера третьої особи або підпорядкування партнера, допоміжними – *прагматична* (створення іміджу, формування емоційного настрою), *діалогова* (контроль над темою, контроль над ініціативою), *риторична* (залучення уваги, драматизація) [4]. Тобто професійна культурологічна комунікативна компетенція студентів медичних ВНЗ включає наявність професійних знань, загальної гуманітарної культури людини, вміння і навички як діалогічного, так і монологічного мовлення, а також сукупність знань про норми та правила комунікативної компетенції.

Своєрідне тлумачення стратегій і тактик як невід'ємних елементів дискурсивної діяльності трапляються в дослідженнях Т. А. ван Дейка [3], який розглядає ці поняття в контексті аналізу ситуативних моделей дискурсу, виокремлюючи такі параметри, як індивідуальний досвід, установки та наміри, почуття та емоції комунікантів. Вважається, що англійська мова має величезний запас мовних засобів щодо ситуативного дискурсу, якими слід послуговуватися майбутньому медику, враховуючи статусні ознаки: *лікар – лікар, лікар – пацієнт* або *лікар – родина пацієнта*. Як відомо, медичний дискурс – це різновид інституційного дискурсу, що має інформативний характер, оскільки його метою є надання планової чи ургентної допомоги пацієнтові, обстеження, яке включає діалог між лікарем і пацієнтом про скарги та симптоми, правильна діагностика й лікування.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування результатів дослідження. Медичні працівники – це носії інформації, ключовою функцією якої є безпосередній вплив на пацієнта, стан його здоров'я та подальший стиль життя. Фахове мовлення майбутніх медиків передбачає насамперед знання мовних засобів, якими мова медицини особливо багата, щоб точно передати думку та забезпечити смислову зв'язність мовлення, тобто за допомогою фразеологізмів, відповідних граматичних явищ, синтаксичних і пасивних конструкцій, використовуючи граматичні категорії й активну лексику та певні форми дієприкметникового або герундіального зворотів.

Науковець Ф. С. Бацевич розглядає медичний дискурс як важливий різновид функціонального стилю та його реалізацію в різних сферах спілкування [1, с. 137], що вважаємо неодмінною й акту-

альною умовою при стрімкому розвитку медицини, а саме написанні наукових праць, можливостях закордонного стажування й участі в конференціях, симпозіумах, на яких використовуються різноманітні стилі й усного, і письмового спілкування. Тому особливу увагу майбутнім медикам слід зацентрувати на виразності, яка вважається особливою ознакою культури й проявляється через уміння послуговуватися різними стилями, професійною лексикою і фразеологією. Проте слід пам'ятати й про багатство мови, щоб правильно, вміло й коректно використовувати антонімічні пари, синонімічні ряди тощо.

На думку Ф. С. Бачевича, важливими категоріями для комунікації постають не лише дискурси, а й мовленнєві жанри (МЖ) та мовленнєві акти (МА) [2]. Дослідник стверджує, що в межах дискурсу (його реалізації – реєстрі) здійснюється інтеракція учасників спілкування й реалізуються їхні інтенційні впливи, тобто виформовуються конкретні МЖ, які закріплені в суспільному обігу як схеми мовленнєвих дій, прийняті в певних ситуаціях. МА – це комунікативне осереддя формальних складників МЖ, тобто тих фраз та їхніх частин, що виявляють МЖ у межах дискурсу. МЖ об'єднують мовленнєві акти в системи за їх комунікативним смислом, реєстровими, стильовими й тональними характеристиками, спільною комунікативною метою й подібним змістом, соціо-психологічними моделями адресанта й адресата, комунікативним минулим і майбутнім, особливостями мовного втілення [2, с. 127–138]. Крім цього, слід диференціювати слова і терміни, оскільки естетика мови досягається релевантним і точним добором мовних засобів, потрібних для досягнення певної комунікації, що складає основний комунікативний чинник культури мови. Проте лікарі повинні володіти і такою важливою функцією як етична, тобто дотримання моральних правил і засад щодо пацієнтів та їх родичів, оскільки формула етикету мовлення, тактовності й інколи навіть стриманості – це визначальні риси, які безпосередньо впливають на подальшу тактику лікування, одужання, життя й довіру пацієнта. Процес спілкування іноземною мовою досліджується не тільки як процес передачі та прийому інформації, але і як регулювання відносин між партнерами, встановлення різного роду взаємодії як здатності оцінити, проаналізувати ситуацію спілкування, свій комунікативний потенціал і прийняти потрібне рішення.

Мовленнєвий етикет як соціально-лінгвістичне явище детермінований із функціонального боку і в його основі лежать шість спеціалізованих функцій, які розглядає Н. І. Формановська [9]. Перша з них – контактна, або фактична, функція – це встановлення, збереження чи закріплення підтримуваних зв'язків і стосунків, індивідуальних чи соціально-масових. Тобто фатична функція – це функція встановлення контактів, звертання уваги на себе, «підготовка» потенційного співрозмовника до сприйняття інформації. Відповідно, фатична комунікація між лікарем і пацієнтом (процес регулювання відносин між ними) є досить умовною і зазвичай слугує для налагодження контакту, щоби лікар розпочав інтерв'ю, тобто частина етикету, проте в англійській мові вона вважається надзвичайно важливою: *How are you?; What brought you along today?; What seems to be the problem?; How do you do?; How do you feel?; If there's anything I can do for you?; Please don't hesitate to say so; I'm entirely at your disposal* тощо. Поняття «контактна функція» стосується також усіх тематичних груп одиниць мовленнєвого етикету (бо, як стверджує науковець Н. І. Формановська, навіть прощаючись, ми встановлюємо можливість подальшого контакту [8]), і стає значущою для регулювання подальших відносин *лікар–пацієнт*, у процесі яких використовують основні форми міжкультурної комунікації, а саме: пряму, дотичну, безпосередню й опосередковану комунікацію.

Мова професійного спілкування має кваліфіковано забезпечити професійну діяльність медика. А медик-професіонал повинен володіти певною системою термінів, новотворів і понятійно-категоріальним апаратом сфери медицини. Вдосконалювати фахове мовлення потрібно читанням наукових статей та журналів мовою оригіналу, систематично користуватися енциклопедичними та термінологічними словниками, регулярно розвивати свої професійні навички на стажуваннях, конференціях, симпозіумах та різноманітних майстер-класах. Отже, викладачам слід активніше впроваджувати у практику електронні носії інформації, що не лише урізноманітнює навчальний процес, а й сприяє його ефективності, дає змогу індивідуалізувати та диференціювати навчальну діяльність студентів відповідно до їх особистісних рис, здібностей та рівня знань.

Тому однією з найістотніших змін мови медицини є переважна частина лінгвістичного фонду, тобто фахова лексика, а кількість термінів у лексичному складі мови стрімко зростає. Цілком зрозуміло, що лінгвісти надають велике значення вивченню закономірностей утворення термінів, їх

структури та семантики, аспектам упорядкування, питанням перекладу й розглядають термінологію як важливу складову частину сучасної літературної мови. Отож, оволодіння іноземною мовою (за фаховим спрямуванням) відбувається не лише на занятті, а має поєднуватися із самостійною роботою й індивідуальними завданнями, що забезпечить ефективніше формування комунікативних навичок і вмій, сприятиме розвитку творчого підходу до навчання й самостійності, комунікативно-пізнавальної та соціальної активності у студентів-медиків.

Погоджуємося з твердженням відомого дослідника Ю. М. Лотмана, який, звертаючи увагу на органічний зв'язок між культурою і комунікацією як основою сучасної культурології, зазначив, що наслідком такого взаємозв'язку є перенесення у сферу культури моделей та термінів, запозичених з теорії комунікації. Вчений акцентує увагу на різниці у смислового й семантичному наповненні поняття «культура» в різні історичні епохи в різних дослідників, однак, на його думку, «різниця ця не повинна нас бентежити, якщо ми згадаємо, що значення цього терміна походить від типу культури, коли кожна історична епоха породжує їй притаманну, власну модель культури» [5, с. 326]. Відомий мовознавець Г. Г. Почепцов вважає, що саме Ю. М. Лотман, розглядаючи культуру як головний генератор кодів, заклав основи власне комунікативного аналізу культури, аналізуючи її як комунікативний механізм [6, с. 39–40]. Поділяємо думку вчених, що кожна галузь медицини розвиває й упроваджує в комунікацію свій термінологічний фонд, який полегшує обмін інформацією певного кола фахівців, проте утруднює комунікативне порозуміння за його межами.

У процесі викладання англійської мови (за фаховим спрямуванням) основну увагу слід приділяти медичній термінології, оскільки вона складає стрижневу частину медичної професійної мови, бо саме терміни є носіями спеціальної інформації. Отож, щоб зрозуміти особливості сучасної медичної професійної мови, проаналізуємо закономірності й тенденції її розвитку, процес вироблення концептуальних засад термінотворення і терміновживання, вплив на еволюцію медичної професійної мови лінгвальних та екстралінгвальних чинників як основних культуротворчих комунікативних елементів.

Відомо, що здійснення найважливішої соціальної функції мови, спеціального професійного спілкування забезпечує термінологія, тому медичні терміни як системні елементи наукового стилю літературної мови одночасно диференціюються на спеціальну та вузькоспеціальну термінології.

Полісемія вважається найбільш суперечливою із характеристик спеціальної лексики, зокрема термінології, оскільки багатозначність терміна може існувати лише за межами цієї термінологічної системи і такі терміни потрібно вважати спільними для суміжних наук, наприклад: **операція::operation** (хірургічна::surgical, фінансова::financial), **функція::function** (фізіологічна::physiological, математична::mathematical, лінгвістична::linguistic) тощо. У таких випадках «термін-слово» здавалося б, рівний сам собі, але «термін-поняття» відрізняється, про що свідчить входження терміна в різні понятійні взаємозв'язки.

Медичні терміни, як і терміни інших наук, не існують ізольовано, а представляють собою елементи певної сукупності одиниць – термінологічної системи, вони існують у мові в складі певної термінології. Точне значення «терміна-поняття» може бути сприйнятим лише в системі термінів певного термінологічного поля. Коротким, максимально наближеним тлумаченням значення терміна є його дефініція, наприклад: **table::fracture table** – травматологічний стіл; **objective table** – предметний столик (мікроскопа); **outer table** – зовнішня пластинка (черепної кістки); **dosological table** – таблиця доз (лікарських засобів); **pregnancy table** – календар вагітності, акушерський календар; **operating table** – операційний стіл; **agent::antiviral agent** – противірусний препарат; **offending agent** – алерген; **causative agent** – збудник хвороби; **cleaning agent** – реагент для освітлення; **induction agent** – засіб для введення наркозу; **soothing agent** – заспокійливе; **potent agent** – сильнодіючий препарат.

Отож, ретроспективний аналіз семантичних утворень слів при створенні термінів має когнітивне значення і дає змогу виявляти цікаві факти для науковців і навіть студентів. Етимологічний пошук у галузі вже наявної термінології може продемонструвати дослідникові історію розвитку людського мислення, а також основні мотиви номінації у певній сфері професійних знань, зокрема в галузі медицини, що є об'єктом комплексного дослідження. Етимологія і семантика медичних термінів тісно переплітається з вивченням терміноелементів як ключових значущих частин терміна, обумовлених ознаками поняття, яке виражається терміном. Це тлумачення виходить із усвідомлення поняття терміна як двосторонньої мовної одиниці, що володіє як планом вираження, так і планом

змісту. Таке розуміння терміноелемента може поширюватися лише на латинсько-грецькі компоненти штучно створених термінів медичної сфери.

Висновок. В умовах сьогодення майже ніхто не заперечує того, що іноземна мова, крім навчання комунікації й підвищенню рівня загальної професійної культури, має також і значне виховне значення. Тому важливою передумовою розвитку навичок комунікації є організація систематичного сприймання мови на слух студентами, оскільки в реальній комунікації будь-яке висловлювання є частиною структури мовного взаємозв'язку, стилю й форм міжкультурної комунікації. Тобто кожне висловлювання існує тільки у прагматичному контексті, дуже важливим при цьому є вплив контексту на реалізацію комунікативної стратегії фахівця медичного профілю, зокрема вміння сформулювати коректно мовленнєвий жанр в кожній окремій ситуації, вміло і вдало використовуючи мовленнєві акти за їх комунікативним смислом. Це слугує передумовою для активізації знань про культуру та культурні особливості, всебічно розвиває міжкультурний підхід та комунікативні аспекти щодо вивчення іноземної мови, зокрема фахової, тобто термінотворення як основний процес розвитку мови, що вважається важливою складовою частиною культури народу і ключовим засобом передачі інформації, а отже й комунікації, яка є базовим аспектом культури мови.

Для успішного спілкування англійською мовою (за фаховим спрямуванням) студентам потрібно володіти базовими греко-латинськими термінами та термінотворчими елементами, диференціювати й розпізнавати мовні засоби англійської мови, включаючи їх у активну комунікацію. Культура мовлення медичного працівника поступово має набувати фахового змісту як важливий складник професійного росту і практичного успіху. При цьому мають на увазі фонетичні, лексичні й граматичні особливості англійської мови, не забуваючи й загальні етичні, біоетичні й культурологічні норми комунікації, оскільки культура й комунікація тісно переплітаються, а процес термінотворення – це інтернаціональне надбання людства наукового, культурного й історичного характеру. Вчити майбутніх медичних фахівців дотримуватися моральних норм потрібно не лише під час своєї безпосередньої професійної діяльності, а й у процесі спілкування з колегами, хворими, їхніми родичами та близькими, що слугуватиме **перспективною подальших досліджень.**

Джерела та література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Академія, 2004. – 344 с.
2. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики : монографія / Ф. С. Бацевич. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 281 с.
3. Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
4. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О. С. Иссерс. – Омск : Изд-во Омск. гос. ун-та, 1999. – 285 с.
5. Лотман Ю. М. Механизмы культуры / Ю. М. Лотман // Лотман Ю. М. Избранные статьи. В 3 т. Т. 3. – Таллин : [б. и.], 1993. – 470 с.
6. Почепцов Г. Г. Элементы теории коммуникации / Г. Г. Почепцов. – Ровно : [б. и.], 1999. – 142 с.
7. Хаютин А. Д. Термин, терминология и номенклатура / А. Д. Хаютин. – Самарканд : [б. и.], 1972. – 129 с.
8. Формановская Н. И. Вы сказали: «Здравствуйте!»: речевой этикет в нашем общении / Н. И. Формановская. – М. : Рус. яз., 1987. – 158 с.
9. Формановская Н. И. Русский речевой этикет: лингвистический и методический аспекты / Н. И. Формановская. – М. : Рус. яз., 1982.
10. Grice G. P. Logic and conversation / G. P. Grice // Syntax and Semantics. – NY : Academic Press, 1975. – P. 41–58.
11. Hall E. T. The Silent Language / E. T. Hall. – New York : Doubleday, 1959.

Исаева Оксана. Термины медицины как основа культуры и коммуникации будущих специалистов.

В статье рассматривается проблема обучения студентов-медиков основным культурным нормам в преподавании английского языка, поэтому актуальным считается исследование межкультурной коммуникации языка медицины, предусматривающее изучение культуры как основы коммуникации, поскольку именно она является отдельным весомым достижением человеческих отношений. При изучении профессионального английского языка важную роль играют греко-латинские термины и их компоненты как интегральная составляющая культуры и коммуникации и основа межкультурной коммуникации языкового содержания, которое достигается с помощью терминов, терминообразовательных элементов, а также терминологических компонентов и считается одним из важнейших признаков культуры речи. Полисемия является наиболее противоречивой из характеристик специальной лексики, в частности терминологии, то есть части лингвистического фонда, которая стремительно растет. Точность и лаконичность речи студентов-медиков достигается умением согласовать знание

практичного матеріала со знаннями мови, а саме вибрати найкращий для певної ситуації відповідь або пояснення. Фактична комунікація між лікарем і пацієнтом – це процес регулювання відносин між ними і служить для налагодження контакту. Культура і комунікація тісно переплетені, а процес терміноутворення – це інтернаціональне набуття наукового, культурного і історичного характеру. Тому культура мови спеціаліста-лікаря поступово повинна набувати професійного змісту як важлива складова професійного зросту і практичного успіху.

Ключові слова: культура, комунікація, термін, термінологія, міжкультурна комунікація, студенти-лікари, професійний іноземний мови, мови медицини.

Isayeva Oksana. Medical Terms as the Basis of Culture and Communication of Future Professionals. The article deals with the problem of training medical students basic cultural norms in teaching English language. Latin and Greek terms and their components as an important part of culture and communication play an important role in the study of professional English. Accuracy of speech as the basis of intercultural communication of language content is achieved by means of terms, terminological elements and their components, which is one of the most important characteristics of speech. Polysemy is the most controversial of special vocabulary characteristics, in particular, terminology. Phatic communication between doctor and patient is the process of regulating the relations between them and serves to establish contact. Culture and communication are closely connected, and the process of word-building – is an international acquisition of scientific, cultural and historical character. Therefore, speech of a medical specialist should gradually acquire professional content as an important component of professional development and practical success.

Key words: culture, communication, term, terminology, intercultural communication, medical students, professional foreign language, the language of medicine.

Стаття надійшла до редколегії
20.03.2013 р.

УДК 372.881.111.22

Олена Лебедєва

Концептуальні підходи до роботи з художніми текстами на різних рівнях навчання німецької мови

У статті наведено теоретичне обґрунтування використання художніх текстів у практиці навчання іноземної мови з точки зору новітніх концепцій і підходів, підкреслено роль та місце художніх текстів у формуванні іншомовної комунікативної компетенції та іншкультурної символічної компетенції, у розумінні міжкультурної різниці в моделях мовленнєвої поведінки та її тлумачення, у веденні діалогу між власним культурним досвідом та досвідом іншомовної культури. Також представлено практичні ідеї, що базуються на наведених концептуальних підходах і можуть бути імпульсом для захоплюючої роботи з художніми текстами в процесі навчання німецької мови.

Ключові слова: художній текст, навчання іноземної мови, інтеркультурний підхід, іншомовні компетенції, іншкультурні компетенції, мова художнього твору.

Постановка наукової проблеми та її значення. Те, як і з якою метою художні тексти стають у пригоді в процесі вивчення іноземної мови залежить, насамперед, від розуміння ролі, цілей та функцій іноземної мови у відповідний історичний період розвитку суспільства.

Епоха глобалізації, в якій ми перебуваємо сьогодні, це епоха, що визначається світовою економічною взаємопроникністю, яка, в свою чергу, призводить до взаємообміну та взаємозбагачення в культурній сфері. Ці тенденції не оминули і лінгвістичну науку, тому що міжкультурна взаємодія можлива лише за умов мовного порозуміння, а це вимагає володіння кількома іноземними мовами.

Сучасний підхід до вивчення іноземної мови в умовах глобалізації базується передусім на двох головних принципах, як-от: інтеркультурний підхід та принцип діяльнісного та продуктивного підходу у вивченні іноземної мови.

Інтеркультурний підхід включає в успішне володіння іноземною мовою, крім всього іншого, також позамовну компетенцію, а саме: розуміння міжкультурної різниці в моделях мовленнєвої